

low level of creativity and high perceptiveness to information with advertising content. The fourth – by low level of creativity and low perceptiveness to advertisement information. Psychological peculiarities of advertisement information perception by the students of defined types according to the features of their creativity (risk, inquisitiveness, complexity and imagination) are described. Also the differences between the types of advertisement information perception by students in dominating perceptive modality (visual and audio) are shown. Practical recommendations for students, who perceive the advertisement information and for those, who needs to present some information more effectively are given.

Keywords: perception, world outlook, creation, advertisement information, students' perceptiveness to advertisement information, types of advertisement information perception.

Отримано 9.12.2014

УДК 159.92

Костюченко Олена Вікторівна

ХУДОЖНЯ ПЕРЦЕПЦІЯ В СИСТЕМІ РЕКРЕАЦІЇ

Костюченко О.В. ХУДОЖНЯ ПЕРЦЕПЦІЯ В СИСТЕМІ РЕКРЕАЦІЇ. Зауважено на рекреаційній ролі художнього сприймання як співтворчого процесу розуміння мистецтва (яке "відображує", "виховує", "репрезентує", "закликає", насичує внутрішній світ людини духовним, передбачає отримання естетичного задоволення) та відтворення багатомірного і багатофункціонального художнього образу. З'ясовано, що саме у перцептивних діях виявляється: сенситивність, як здатність органів чуттів тонко і точно сприймати, розрізняти й вибірково реагувати на стимули; автоматична фіксація нового в об'єкті; бачення цілого та деталей, зовнішньої форми та внутрішньої суті речей, відомого у невідомому, невідомого у відомому, одиничного та всезагального в одному об'єкті, поєднання позитивного та негативного; синестезія, як злиття відчуттів у деякий "узагальнений образ". Акт художнього сприйняття представлений як процес осягнення твору, до якого включається вся людська особистість з її світоглядом, ідеалами, моральними почуттями, ставленням до життя, що сприяє творчій діяльності в результаті внутрішньої роботи з оволодіння емоційно-психологічного, інформаційного, культурного впливу продуктів художньої творчості.

Ключові слова: мистецтво, художня творчість, художня перцепція, художній образ.

Костюченко Е. В. ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ПЕРЦЕПЦИЯ В СИСТЕМЕ РЕКРЕАЦИИ. Определена рекреационная роль художественного восприятия как сотворческого процесса понимания искусства (которое "отражает", "воспитывает", "представляет", "призывает", насыщает внутренний мир человека духовным, предполагает получение эстетического удовольствия) и воспроизведения многомерного и многофункционального художественного образа. Выяснено, что именно в перцептивных действиях проявляется: сензитивность, как способность органов чувств тонко и точно воспринимать, различать и избирательно реагировать на стимулы; автоматическая фиксация нового в объекте; видение целого и деталей, внешней формы и внутренней сути вещей, известного в неизвестном, неизвестного в известном, единичного и всеобщего в одном объекте, сочетание положительного и отрицательного; синестезия, как слияние ощущений в некий "обобщенный образ". Акт художественного восприятия представлен как процесс постижения произведения, в который включается вся человеческая личность с ее мировоззрением, идеалами, нравственными чувствами, отношением к жизни, что способствует творческой деятельности в результате внутренней работы по овладению эмоционально-психологического, информационного, культурного влияния продуктов художественного творчества.

Ключевые слова: искусство, художественное творчество, художественная перцепция, художественный образ.

Постановка проблеми. Якщо виходити з того, що рекреація є процесом і засобом відтворення (recreate) людини у фізичному, психічному, культурному, духовному аспектах [11], то психолого-педагогічне забезпечення рекреації може бути розглянутим у рамках кожного із зазначених аспектів. При цьому істотним є те, що мова йде саме про відтворення, рекреативність, а не просто про відновлення, оскільки рекреативність пов'язана також з реалізацією потенціалів, сутнісних сил особистості – прагненням особистості до відтворення себе до рівня ідеального "Я-образу".

Ми розглядаємо естетичний розвиток, який визначається як "розвиток здібності переживати різноманітні явища дійсності як прекрасні" [19, с.768], в системі рекреаційної діяльності, в якій відбувається пробудження й розкриття здібностей, включення невикористаних психічних резервів людини, розширення репертуару форм самосприймання та самовираження; жива й повноцінна участь в колективній творчості завжди пов'язана з радісними переживаннями, вона зближує, дає психологічний комфорт і волю в спілкуванні, збагачує загальну психологічну культуру членів групи, дозволяє їм розвинути деякі важливі якості й здібності. Визначна роль відводиться саме сприйманню творів мистецтва, яке за своєю природою є комунікативним, продуктивним, опрідметченим в деякому ідеальному об'єктивному продукті, який вимагає сприймання особливого роду, а саме естетичного [13].

Пізнаючи об'єктивну дійсність, художник використовує єдину об'єктивну основу навколишній світ, життя в усіх його складності та багатогранності, відбираючи ті її сторони і прояви, які з найбільшою силою розкривають його власний внутрішній світ, світогляд, смаки, мистецьку позицію. Митець не обмежений у пошуках життєвого матеріалу, повністю вільний у відборі тем майбутнього твору.

Художня творчість може виступати як спеціалізована форма рекреації, основна мета якої полягає в гармонізації особистості через розвиток здатності до самовираження й самоусвідомлення. Істотними рекреаційними проявами є: розширення міжособистісних контактів, емоційного відреагування, підвищення настрою, зниження напруги та втоми; активізація художніх, артистичних, музичних, хореографічних здібностей, а також сенсомоторних, перцептивних, мнемічних, імажинативних, мислительних і комунікативних; можливість сконцентрувати увагу на відчуттях і почуттях; пробудження творчих сил, спонтанності, оригінальності, гнучкості. Мистецтво певним чином відіграє роль природного посередника зв'язку між особистістю та світом: у згорнутому вигляді транслює його цінності та їх "всесвітній еталон". Художня творчість як діяльність, процес і продукт, доступний і зрозумілий кожній людині, особливо, якщо мати на увазі глибину його емоційного проникнення, на думку Л. Гурової [4], є найбільш вираженим поєднанням психологічних реалій творчого процесу, це саме процес перетворення художником спосте-

режень дійсності в художній образ під впливом індивідуального, належного тільки йому, та загальних закономірностей [14]. Мистецтво як терапевтичний засіб досліджували багато вітчизняних та зарубіжних вчених (Арнхейм Р., Болл В., Гант Л., Кожохіна С., Кокоренко В., Копилов О., Копитін О., Роджерс Н., Ферс Г., Хоган С. та ін.), але акцент у більшості з них зроблено саме на створенні, а не на сприйманні творів живопису, що дає підстави зробити висновок про недостатню вивченість цього явища в психології.

Мета. Теоретично проаналізувати місце і роль художньої перцепції в системі рекреації.

Виклад основного матеріалу. Важливою для нашого дослідження є запропонована В. Моляко структурна модель творчого потенціалу з значною кількістю складових [1, с.8], серед яких є: творче сприймання, підвищена чутливість, вибірковість; динамічності психічних процесів; домінування пізнавальних інтересів; допитливість; швидкість у засвоєнні нової інформації, утворення асоціативних масивів тощо. В. Ганзен вказував на залежність психічного стану від якості і кількості зовнішньої стимуляції залежить. Г. Костюк та Д. Елькін звертають увагу на визначаючу роль сприймання у процесах орієнтації у дійсності, у процесах пристосування до неї та активної її зміни [5].

Сприймання як активний, динамічний процес подібний до процесу інтелектуального пізнання, це первинний відбір інформації (вибірковість сприймання), з другого, це її переробка. Так, попередній відбір інформації відповідно до досвіду митця, спрямованості його інтересів і уподобань, або просто його фізичного і емоційного стану, має дуже велике значення. Аби не було цієї первинної переробки, митець, очевидно, не зміг би діяти цілеспрямовано у відповідності із власними цілями художньої творчості, тому що різноманітна інформація цілком би його потопила.

У випадку сприймання людиною продуктів творчості сам феномен сприймання набуває своїх характерних властивостей, відмінних від сприймання інших об'єктів, визначаючись співтворчістю. Так, О. Мелік-Пашаєв розглядає сприймання як співтворчий процес розуміння мистецтва, співтворче відтворення художнього образу і самостійну, індивідуальну оцінку авторського задуму, участь в діалозі з автором за допомогою твору і з приводу твору. У певному сенсі сприймаючий художній твір виступає як його "виконавець-інтерпретатор" [15, с.162]. "Це рівень сприймання, який дозволяє глядачу або слухачу відкрити та зрозуміти за подією стороною твору мистецтва його глибинне смислове значення (контекст – текст – затекст)" [8, с.22]. У наукових роботах багатьох відомих педагогів, психологів, мистецтвознавців наголошується на регулюючій ролі сприймання характеру та сили впливу мистецтва на особистість, формуванні та розвитку потреби спілкування з творами літератури, живопису, музики тощо. Основними функціями мистецтва загалом, та зокрема художнього образу вважаються: пізнавальна, соціальна, ціннісно-орієнтаційна, соціально-організуюча, семіотична (збереження та передача в системах знаків і символів художніх цінностей), комунікативна, гедоністична, естетична (спонукання реципієнта до співтворчості, пробу-

дження й формування в ньому художніх начал в результаті спілкування з мистецтвом як з "естетичною реальністю") [18].

Особливою формою сприймання є так зване естетичне сприймання, яке є складовою естетичної діяльності особистості, що спрямована на задоволення потреби в красі (зовнішній, духовній, стосунковій) та в естетичному розвитку – розвитку здатності переживати різні явища дійсності як прекрасні. Саме у перцептивних діях (основних структурних одиницях процесу сприймання людини) виявляється сенситивність – характеристика органів чуттів, що виражається в їхній здатності тонко й точно сприймати, розрізняти й вибірково реагувати на слабкі стимули. Естетичне, художнє (за П. Якобсоном), сприймання як взаємодія людини з "психо-художньою" реальністю є процесом творчим, призводить до створення нової, психічної та духовної реальності. На теоретичному рівні процес художнього сприймання умовно розподіляється на певні етапи та стадії, що полегшує певною мірою не лише аналіз сприймання як творчого процесу, а й вимальовує напрямки стимулювання розвитку творчості потенційного глядача. Так, П. Якобсоном визначено етапи сприймання глибинного змісту твору: початкове осмислення; споглядання, сприймання художнього образу; сприймання й осмислення не тільки художнього образу, але й всього твору мистецтва як значного явища; інтерпретація художнього твору, в якій кожна деталь твору набуває для реципієнта особливого, символічного значення, допомагає усвідомити зміст зображеного, тож розглядається більш уважно, диференційовано, ніж у життєвих ситуаціях. З точки зору психології, художня деталь виконує функцію стимулу (подразника), що впливає на свідомість, актуалізує попередній життєвий і мистецький досвід, викликає певний асоціативний ряд, пробуджує почуття, оцінюється, інтерпретується. [22, с. 46-48].

Досліджуючи сприймання *живописних і скульптурних творів* різними глядачами, К. Валентайн у роботі "Психологія краси" [с. 85] виокремив суб'єктивний, об'єктивний, асоціативний, експресивний типи сприймання, які не є характерною особливістю людини, а залежать від різних умов. В. Ягункова виокремлює два психологічних типи сприймання, які характеризуються відносним переважанням наочно-образних елементів та словесно-логічного компоненту [21]. Так, художні образи живопису створюються за допомогою малюнка, кольору, світлотіні, колориту і перспективи, композиції (співвідношення окремих частин і елементів, що зумовлені його ідейно-образним змістом, характером і призначенням). Крім того, варто звернути увагу на художньо-естетичну теорію В. Кандинського, заснованій на думці про первинність змісту та вторинність форми, але, на противагу інтелектуалізму та формалізму, під змістом тут мається на увазі не сюжет (контекст) твору, а його внутрішнє звучання, сума збуджень, які викликаються за допомогою живописних засобів. Сприймання творів живопису полягає, на думку автора, у тому, що глядач знаходить у своїй душі співзвучність внутрішньому звучанню твору, закладеному в нього художником за принципом "внутрішньої необхідності" [9].

Інтерес викликають дослідження сприймання *музичних творів* (К. Валентайн, С. Беляєва-Екземплярьська), які показали, що музика пробу-

джує в людині безліч зорових образів та асоціацій; процес сприймання витворів мистецтва (музики) будується на участі в ньому двох чинників: прямого (сприймання змісту та побудови твору), непрямого (різні асоціації, викликані ходом розвитку твору) [2]. Асоціації розрізняються за тематикою, що залежить від інтересу слухачів, їх спрямувань та життєвого досвіду. Послідовний розвиток цих асоціацій відбувається у відповідності до зміни вираженого в музиці емоційного настрою, музичної думки, визначається ходом динаміки музичного образу. За А.Г. Костюком, сприймання музики є становленням суб'єктивного художнього образу слухача, адекватність якого (відповідність тому, що замислив і створив композитор) залежить від культури сприймання суб'єкта і від складності твору. Низька культура сприймання означає фрагментарність сприймання твору мистецтва, а високий музичний рівень забезпечує структурно-цілісне сприймання. Зазначимо на тому, що слухання музичних композицій розвиває естетичне сприймання, слуховий аналіз твору, цілісне сприймання простору і часу, розвиває рефлексію і музичну уяву, емоційне сприймання, допомагає хореографу, актору, інсталятору, організатору фешн-шоу-показів входити в роль, гармонійно сприймати музичний образ і неординарно мислити.

Серед видів синтетичного мистецтва чільне місце належить *хореографії*, яка, на думку О.І. Кульчицької, дозволяє втілити глибину авторської думки через пластику і ритмомелодіку. Моделі хореографічного мистецтва ґрунтуються на порівняльній структурі перцептивного акту, що відображає багатомірність і багаторівневість хореографічного твору [10, с.11]. Зміст хореографічного твору, його сприйняття виконавцем розкривається через категорії естетичного, єдність простору, реалізацію творчого потенціалу і часу в хореографічних зразках [6]. Когнітивні моделі хореографічного мистецтва базуються на музичному сприйманні, яке враховує динамічний аспект переробки інформації. Воно ґрунтуються на принципі "від загального до часткового", який забезпечує актуальне становлення образу, коли сприймання відбувається від цілого до все більш диференційованих структур [16; 17; 20; 23]. У хореографічному мистецтві поєднуються емоційна та інтелектуальна сторони, музичний матеріал й індивідуальні особливості виконавця, що зумовлює явище естетичного переживання з усіма специфічними і характерологічними особливостями, на основі таких складових хореографічного образу: 1) музична (характер, темп, ритм, жанр, тональність); 2) хореографічна композиція (ритм, симетрія, асиметрія, рівновага, контраст, нюанси танцю, чистота ліній), 3) техніка виконання (координація, пластика, виразність рухів); 4) артистичність, емоційність та психофізіологічний стан виконавця, суб'єктивний і зовнішній експресивний рівень виконавця; 5) суб'єктивне сприйняття образу глядачами й іншими хореографами.

Багатомірність і багатофункціональність образів, що формуються у митця (музиканта, хореографа, художника, скульптора, режисера тощо) протягом його художньої діяльності, викликає інтерес, оскільки очікується, що розуміння структури образів, шляхів їх утворення і способів трансформації дозволить виявити нові механізми підвищення ефективності діяльності і взає-

модії. Це пов'язано насамперед з неоднорідністю самого змісту образу, який не є пасивним відбитком зовнішніх впливів, з'являючись у ході активного здобуття й обробки інформації, є специфічним сплавом відображення реального об'єкта, сприйнятого суб'єктом, і попереднього досвіду суб'єкта щодо сприйняття подібних об'єктів і взаємодії з ними, тобто виявленою структурою внутрішнього відображення дійсності.

Створювані художні твори можна розглядати як глибинні проєктивні стимули, а індивідуальні реакції людей на надані їм у вільне користування штучні форми (відеозаписи хореографічних, музичних, живописних та ін. шедеврів, театральних-хореографічних сценарії тощо) як прояв їхніх особливостей світосприймання, життєвих позицій, усвідомлення ними власних соціальних норм і стереотипів, виявлення в собі корінь власного культурного й етнічного минулого, переоцінку власних дій і вчинків, переосмислення критеріїв свого особистісного благополуччя в цілому. Об'єктивуючи афективне ставлення до світу, художні твори полегшують процес комунікації й сприяють поліпшенню відносин зі світом. Інтерес до результатів творчості з боку оточення, прийняття ними продуктів творчості підвищують самооцінку й ступінь самосприйняття й самоцінності.

Митці у своїй діяльності керуються принципом творчого комбінування ідей, образів і рухів. Особливістю цього способу є осмислення художньої цілісності твору та гнучкої естетичної концепції "керівника" художньо-творчим процесом – як професійної оцінки у поєднанні з відповідності твору естетичним вимогам та творчою імпровізацією, суттєву роль у реалізації яких відіграє творче сприймання не тільки хореографічного інформаційного матеріалу, а й оточуючого світу загалом. Творчим вважається художнє сприймання тому, що завдяки йому автоматично відбувається фіксація нового в об'єкті; бачення цілого та деталей, зовнішньої форми та внутрішньої суті речей, відомого у невідомому, невідомого у відомому, одиничного та всезагального в одному об'єкті, поєднання позитивного та негативного. Формуванню цієї навички сприяє сполучення протилежних якостей в структурі самого сприймання, які базуються частково на природних задатках, але розвиваються головним чином в спрямованій діяльності. Одночасне сприймання і зовнішньої форми, і внутрішньої суті художнього матеріалу, коли сам зміст його визначає характер його форми, важливе в художній творчості, спричиняє нове творче його бачення і надає йому образне начало.

Художнє сприймання твору мистецтва складний й одночасно цілісний процес. Художній твір "прагне впливати всім комплексом своїх засобів на духовний світ людини і притому за допомогою того спеціально побудованого віддзеркалення життя, яке в ньому відбите" [22, с.57], є "сукупністю естетичних знаків, спрямованих до того, щоб порушити в людях емоції" [3; с. 7-8]. У процесі художнього сприймання (на відміну від сприймання побутових речей) відчувається різна ступінь "присутності" автора у творі, який завжди є засобом самовираження художника, трибуною, з якої він проголошує (у формі образів) свої ідеї, погляди на життя, на мистецтво тощо, відбувається діалог автора і читача (споглядача, глядача тощо); є відбитком авторського сві-

домого (ідеї, побудова, система образів) й несвідомого (індивідуального й колективного). Приховані в колективному несвідомому архетипи, на думку К. Г. Юнга, лежать а основі творчості і в основі вражень від продукту творчості, що складає основу взаєморозуміння, діалогу творця і реципієнта [7].

Подальший розвиток культури художнього сприймання пов'язаний із опануванням мови мистецтва, отриманням специфічних знань, накопиченням досвіду спілкування з мистецькими творами, формуванням художнього смаку, пробудженням інтересу до художнього пізнання. У процесі переживання з приводу сприйнятого включаються всі сфери особистості: когнітивна, афективна, мотиваційна, творча, соціальна, що актуалізується під час процесу художнього сприймання.

Стимулювання розвитку творчості глядача з метою більш ефективного відновлення психологічного стану, на нашу думку, необхідно здійснювати, переставивши акценти з "раціональності" (аналіз: форма, колір, лінія, їх співвідношення тощо) сприймання на його "чуттєвість" (переживання сприйманого, яке полягає у максимально можливому відключенні від зовнішнього середовища, у бажаному м'язовому розслабленні), що подібно до слухання музики, (але музики незвичайної – візуальної, кольорової, просторової), тобто тривалий час: дивитися, переглядати, милуватися. Напівсвідоме сприймання з включенням внутрішньої мови, яка спрямована на виявлення й переживання особистісних або життєвих смислів, вподобань, впливових факторів, смислу зображальної мови художника, може призвести до раптового осяяння: знаходження особисто значущих смислів та цінностей. Аналіз твору на основі знань минулого досвіду, аналіз зображення, зіставлення інформації, рахування елементів або інші мисленнєві операції є також важливим для осягнення художнього твору, але вже другорядним.

Реалізація саме такого підходу до сприймання художніх творів, як творчого процесу зі створення нових смислів і цінностей, не лише відновлює, нормалізує психологічний стан стомленої людини, що по суті є елементом профілактики психологічного здоров'я, а й розвиває візуальний інтелект – важливий елемент творчого потенціалу особистості, збагачує її духовний світ.

У цьому плані стає очевидною плідність звернення до методів впливу за допомогою мистецтва психологів, соціальних педагогів, соціологів, культурологів, психотерапевтів. З одного боку, арсенал професійних методів цих фахівців може базуватися на досвіді терапії креативного впливу або арт-терапії, під якою в різних випадках на практиці мається на увазі терапія творчістю, ігрова терапія, художні засоби самореалізації людини. З іншого боку, арт-методи саме психолого-педагогічної роботи з особистістю можна розглядати ширше – як засіб професійної роботи не тільки на рекреаційному рівнях, але й на рівні консультативно-орієнтованого дослідження, вивчення внутрішнього світу й психологічних особливостей тієї або іншої людини, тієї або іншої групи людей. Працюючи на цьому рівні, можна розглядати твори мистецтва як глибинні проєктивні стимули, а індивідуальні реакції людей на надані їм у вільне користування штучні форми (копії картин, фотографії або макети скульптурних і архітектурних споруджень, звуко- і відеозапису музи-

чних і пластичних шедеврів, художні тексти, театральні сценарії, зображення предметів народних промислів) – як прояв їхніх життєвих позицій, усвідомлення ними власних соціальних норм і стереотипів, виявлення в собі корінь власного культурного й етнічного минулого, переоцінку власних дій і вчинків, переосмислення критеріїв свого особистісного благополуччя в цілому.

Висновки. Отже, саме сенсорно-перцептивні процеси забезпечують орієнтування в художньо-творчому матеріалі, виділення найважливіших для розв'язання конкретного завдання аспектів, здійснюють таку обробку інформації від органів чуття, яка веде до побудови образу, адекватного як потребам, так і завданням рекреаційної діяльності. Активізація творчого сприймання учасника художньо-творчого процесу, розкриття особливостей сприйманого світу через розуміння смислу зображеного образу світу в художньому творі сприятиме творчій діяльності і навпаки у творчо-пізнавальній діяльності виникає нове сприймання оточення, що виникає внаслідок внутрішньої роботи з опанування емоційно-психологічного, інформаційного, культурного впливу на реалізацію художньої обдарованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості та обдарованості: Зб наук. пр. / за ред. В.О. Моляко. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені І Франка, 2007. – 264 с.
2. *Беляева-Экземплярская С. Н.* О психологии восприятия музыки / С.Н. Беляева-Экземплярская. – М. : Русский книжник, 1924. – С. 62.
3. *Выготский Л. С.* Психология искусства. Анализ эстетической реакции / Л.С. Выготский. – 5 изд. испр. и доп.; комментарии В.В. Иванова и И.В. Пешкова. – М. : Лабиринт, 1997. – 416 с.
4. *Гурова Л. Л.* Психология мышления / Л.Л. Гурова. – М. : ПЕР СЭ, 2005. – 136 с.
5. *Елькін Д. Г.* Відчуття і сприймання / Д.Г. Елькін // Наукові записки науководослідного інституту Психології / За ред. ГС. Костюка. – К. : Радянська школа, 1958. – Т. VIII – С. 7-62.
6. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / Моляко В.О., Музика О.Л. – Житомир, 2006. – 320с.
7. *Зеленский В.* Послесловие / В. Зеленский // Юнг К.Г. Аналитическая психология. – М., 1995. – 291 с.
8. *Ильин Е. П.* Психология творчества, креативности, одаренности / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2009. – 448 с.
9. *Кандинский В.* О духовном искусстве / В.В. Кандинский. – М. : Архимед, 1992. – 109 с.
10. *Карне М.* Многогранность одарённости / М. Карне // Обдарована дитина. – 2004. – № 7. – С. 2-3.
11. *Кірсанов В. В.* До визначення предмету рекреації у контексті педагогічних проблем дозвілля / В.В. Кірсанов // Вісник книжкової палати. – 2004, №9. – С. 28-31.
12. *Кульчицька О.* Хореографічна обдарованість / О.І. Кульчицька. // Мистецтво та освіта. – 2001. – № 4. – С. 42-46.
13. *Леонтьев А. Н.* О механизме чувственного отражения / А.Н. Леонтьев // Вопросы психологии. –1959. – №2. – С. 19-41.
14. *Мейлах Б. С.* Процесс творчества и художественное восприятие. Комплексный подход: опыт, поиски, перспективы / Б.С. Мейлах. – М. : Искусство, 1983. – 318 с.

15. Мелик-Пашаев А. А. Психологические основы художественного развития / А. А. Мелик-Пашаев // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: зб. наук. пр. / за ред. В.О. Моляко – Т.12, вип. 4. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франк, 2008. – С. 161-169.
16. Морозов С.М. Теория А.Н. Леонтьева о механизмах саморазвития деятельности// Вестник МГУ. Серия 14 «Психология». – 2003. – № 2. – С. 50-62.
17. Морозовська Т. Діалог як механізм танцювальної творчості / Т. Морозовська // Мистецтво та освіта. – 2000. – № 3. – С 19.
18. Новиков, А.М. Методология художественной деятельности / А.М. Новиков. – М. : Єговес, 2008. – 72 с.
19. Психологический словарь / [под ред. В.П. Зинченко, Б.Г. Мещерякова). – 2-е изд. – М. : ООО «Изд-во Астрель»: ООО «Изд-во АСТ»: ООО «Транзит книга», 2004. – 479 с.
20. Чепелева Н.В. Діалог як механізм творчості / Н.В. Чепелева // Обдарована дитина. – 2007. – № 7. – С. 4-10.
21. Ягункова В.П. Индивидуально-психологические особенности школьников, способных к литературному творчеству / В.П. Ягункова // Вопросы психологии способностей школьников / под ред. В.А. Крутецкого. – М., 1964. – С. 136-202.
22. Якобсон П.М. Психология художественного восприятия / П.М. Якобсон. – М. : Искусство, 1964. – 85 с.
23. Янкелевич Б.Я. Творчество и выражение/ Б.Я. Янкелевич. – Л., 1978. – 114 с.

REFERENCES TRANSLITERATED

1. Aktualni problemy psykholohii: Problemy psykholohii tvorchosti ta obdarovanosti: Zb nauk. pr. / za red. V.O. Moliako. – Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU imeni I Franka, 2007. – 264 s.
2. Beliaeva-Экземплиарскаиа S. N. О psykholohyy vospriatyia muzyky / S. N. Beliaeva-Экземплиарскаиа. – М. : Russkyi knyzhnyk, 1924. – S. 62.
3. Vyigotskiy L. S. Psihologiya iskusstva. Analiz esteticheskoy reaktzii / L. S. Vyigotskiy. – 5 izd. ispr. i dop.; kommentarii V. V. Ivanova i I.V. Peshkova. – М. : Labirint, 1997. – 416 s.
4. Gurova L. L. Psihologiya myshleniya / L.L. Gurova. – М. : PER SE, 2005. – 136 s.
5. Elkin D. H. Vidchuttia i sprymannia / D.H. Elkin // Naukovi zapysky naukovodoslidnoho instytutu Psykholohii / Za red. H.S. Kostiuka. – К. : Radianska shkola, 1958. – Т. VIII – S 7-62.
6. Zdibnosti, tvorchist, obdarovanist: teoriia, metodyka, rezultaty doslidzhen / Moliako V. O., Muzyka O. L. – Zhytomyr, 2006. – 320 s.
7. Zelenskiy V. Posleslovie / V. Zelenskiy // Yung K.G. Analiticheskaya psihologiya. – М., 1995. – 291 s.
8. Ilin E. P. Psihologiya tvorchestva, kreativnosti, odarennosti / E.P. Ilin. – SPb. : Piter, 2009. – 448 s.
9. Kandinskiy V. O duhovnom iskusstve / V.V. Kandinskiy. – М. : Arhimed, 1992. – 109 s.
10. Karne M. Mnogogrannost odarYonnosti / M. Karne // Obdarovana ditina. – 2004. – № 7. – S. 2-3
11. Kirsanov V. V. Do vyznachennia predmetu rekreatsii u konteksti pedahohichnykh problem dozvillia / V.V. Kirsanov // Visnyk knyzhkovoї palaty. – 2004, №9. – S. 28-31.
12. Kulchitska O. Horeografichna obdarovanist / O.I. Kulchitska. // Mistetstvo ta osvIta. – 2001. – № 4. – S. 42-46.

13. *Leontev A. N.* O mehanizme chuvstvennogo otrazheniya / A.N. Leontev // *Voprosy psihologii.* –1959. – № 2. – S. 19-41.
14. *Meylah B. S.* *Protsess tvorchestva i hudozhestvennoe vospriyatie.* Kompleksnyi podhod: opyt, poiski, perspektivy / B.S. Meylah. – M. : Iskusstvo, 1983. – 318 s.
15. *Melik-Pashaev A.A.* Psihologicheskie osnovy hudozhestvennogo razvitiya / A.A. Melik-Pashaev // *Aktualni problemy psikhologii: Problemy psikhologii tvorchosti: zb. nauk. pr. / za red. V.O. Moliako* – T.12, vyp. 4. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Frank, 2008. – S. 161-169.
17. *Morozovska T.* Dialoh yak mekhanizm tantsiuvalnoi tvorchosti / T. Morozovska // *Mystetstvo ta osvita.* – 2000. – № 3. – S 19.
18. *Novikov A.M.* Metodologiya hudozhestvennoy deyatelnosti / A.M. Novikov. – M. : Egoves, 2008. – 72 s.
19. *Psihologicheskii slovar / [pod red. V.P. Zinchenko, B.G. Mescheryakova).* – 2-e izd. – M. : OOO «Izd-vo Astrel»: OOO «Izd-vo AST»: OOO «Tranzit kniga», 2004. – 479 s.
20. *Chepelieva N.V.* Dialoh yak mekhanizm tvorchosti / N.V. Chepeleva // *Obdarovana dytyna.* – 2007. – № 7. – S. 4-10.
21. *Yagunkova V.P.* Individualno-psihologicheskie osobennosti shkolnikov, sposobnykh k literaturnomu tvorchestvu / V.P. Yagunkova // *Voprosy psihologii sposobnostey shkolnikov / pod red. V.A. Krutetskogo.* – M., 1964. – S. 136-202.
22. *Yakobson P.M.* Psihologiya hudozhestvennogo vospriyatiya / P.M. Yakobson. – M. : Iskusstvo, 1964. – 85 s.
23. *Yankelevich B.Ya.* Tvorchestvo i vyirazhenie/ B.Ya. Yankelevich. – L. , 1978. – 114 s.

Kostyuchenko E. V. PERCEPTION ART IN THE RECREATION. Defined the role of recreational artistic perception as a cooperative creative process of understanding art (which "reflect", "raising", "representative", "calling" fills the inner world of human spiritual involves getting aesthetic pleasure) and play a multidimensional and multi-artistic image. It was found that with perceptual actions is: sensory as the ability of the senses finely and accurately perceive, distinguish and selectively respond to stimuli, automatic fixing of a new object, a vision of the whole or parts of the external shape and internal essence of things, known in unknown, unknown to the known, individual and universal at the same facility, a combination of positive and negative; synesthesia as a fusion of sensations in a "generalized image". The act of artistic perception is presented as a process of understanding works, which included the entire human personality with its Outlook, ideals, moral feelings, attitude to life that promotes creative activity as a result of internal work on the mastery of psychological, emotional, informational, and cultural impact of the products of artistic creativity.

Keywords: art, artistic creation, artistic perception, artistic image.

Отримано 27.01.2015
